

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 01-280/23
Podgorica, 20.04.2023. godine
MK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14) nakon završenog postupka daje,

MIŠLJENJE

1. Uvod

1. Zaštitniku je NVO Fondacija Banka hrane dostavila obraćanje građanke XY, koja se za pomoć, obratila toj organizaciji.

U obraćanju građanke X. Y. navodi se: da je samohrana majka dvoje djece uzrasta 4 i 12 godina; da je nezaposlena; da porodica nema nikakva primanja osim sinov dodatak za djecu u iznosu od 30,00 eura; da otac ne daje alimentaciju za djecu; da oboje djece imaju zdravstvene probleme (bronhitis i Turetov sindrom); da starije dijete i ona nemaju zdravstveno osiguranje jer nijesu rođeni u Crnoj Gori; da je jedan od velikih problema i neriješeno stambeno pitanje; da su privremeno u objektu koji im je dat na korišćenje i koji nema napajanje na el. energiju, zbog duga od 305 eura, dok su dugovanja za vodu 418 eura; da obraćala i Opštini Nikšić zbog smještaja; da trenutno nemaju nikakvih sredstava za život.

2. Postupanje Zaštitnika

2. Zaštitnik je zatražio i dobio izjašnjenje od JU Centra za socijalni rad Nikšić.

3. U izjašnjenju tog Centra br. 04-128/23-1481-2, navodi se: da je X. Y. u periodu od 1.03.2020. godine, do 31.08.2021. godine, ostvarivala pravo na materijalno obezbjeđenje porodice kod tog Centra, shodno čl 25 Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti, dječji dodatak i pravo na subvenciju za električnu energiju; da su navedena prava obustavljena jer je gđa Y. promijenila prebivalište i sa djecom se preselila u X.; da na osnovu zahtjeva koje je ona podnijela Centru za socijalni rad Nikšić, dana 10.04.2023. godine, djeci X. i X., je priznato pravo na dodatak za djecu do 18 godine; da je nakon obraćanja Zaštitnika, porodicu Y. obišao stručni radnik i sačinio Nalaz i mišljenje koji je dostavljen u prilogu akta.

3. Utvrđene činjenice

4. Iz dostavljenog izjašnjenja utvrđene su sledeće činjenice:

- da X. Y. ima dvoje djece uzrasta 14 i 4 godine i da je bila nastanjena u Nikšiću;
- da su X. i kćerka X. državljanke Republike Srbije i imaju odobren privremeni boravak do 21.01.2024. godine u Crnoj Gori, dok je mal. X. crnogorski državljanin;

- da djeca ne dobijaju izdržavanje od oca, te je majka pokrenula postupak izvršenja;
- da je porodica u određenom periodu kod JU Centra za socijalni rad Nikšić, tokom 2020-2021 godine ostvarivala pravo na materijalno obezbjeđenje porodice, dodatak za djecu i pravo na subvencije za električnu energiju;
- da su navedena prava obustavljena na njen zahtjev, iz razloga preseljenja u X;
- da se u novembru 2022. godine porodica ponovo preselila u Nikšić te stanuje u ustupljenom objektu za koji postoje dugovi za utrošenu električnu energiju i vodu;
- da se gđa Y. od novembra 2022. godine, do podnošenja zahtjeva za dodatak za djecu, nije obraćala Centru za socijalni rad Nikšić, za pomoć;
- da je gđa Y. slabije zdravstvene situacije, a i djeca imaju određene zdravstvene probleme;
- da su tokom 2019. godine prikupljena novčana sredstva za porodicu u emisiji "X" gdje je prikupljeno oko 6 000 (šest hiljada eura) eura;
- da je gđa Y. usled neredovnog prijavljivanja na Zavod za zapošljavanje uklonjena te pravo na ponovno prijavljivanje stiže 21.08.2023. godine;
- da će porodica biti evidentirana kao redovan korisnik usluga koje pruža Crveni krst Nikšić, dok je odbijen predlog da budu korisnik Narodne kuhinje;
- da je porodica - djeca, ostvariala pravo na dodatak za djecu u iznosu od po 30,00 eura;

4. Relevantni propisi

5. Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 027/13, 001/15, 042/15, 047/15, 056/16, 066/16, 001/17 od 09.01.2017, 031/17, 042/17, 050/17, 059/21, 145/21, 145/21 od, 003/23)

Socijalna i dječja zaštita je djelatnost kojom se obezbjeđuju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni pojedincu i porodici sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, koji uključuju prevenciju, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku. (član 2)

Socijalna i dječja zaštita ima za cilj unaprjeđenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice.

U ostvarivanju ciljeva socijalne i dječje zaštite, posebno se štite:

1) dijete:

- bez roditeljskog staranja;
- čiji roditelj nije u stanju da se o njemu stara;
- sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
- sa problemima u ponašanju;
- koje zloupotrebljava alkohol, drogu ili druga opojna sredstva;
- koje je žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva;
- žrtva trgovine ljudima;
- kojem roditelji nijesu saglasni oko načina vršenja roditeljskog prava;
- koje se zatekne van mjesta prebivališta bez nadzora roditelja, usvojioca ili staratelja;
- trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- samohrani roditelj sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite...

(iz člana 4)

Prava iz socijalne i dječje zaštite su:

- 1) osnovna materijalna davanja;
- 2) usluge socijalne i dječje zaštite. (član 11)

Pojedinac koji je sposoban za rad, u skladu sa propisima kojima se uređuju radni odnosi i penzijsko i invalidsko osiguranje, odnosno profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom, ima pravo i dužnost da učestvuje u aktivnostima koje omogućavaju prevazilaženje njegove nepovoljne socijalne situacije, odnosno u sprovođenju mjera kojima se obezbjeđuje njegova socijalna uključenost. Centar za socijalni rad je dužan da u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje i radno sposobnim korisnikom materijalnog obezbjeđenja sačini individualni plan aktivacije. Sadržinu i oblik individualnog plana aktivacije propisuje nadležni organ državne uprave. (čl. 27)

Savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge obuhvataju: savjetovanje, terapiju, medijaciju, SOS telefon i druge usluge s ciljem prevazilaženja kriznih situacija i unaprjeđivanja porodičnih odnosa. (čl. 63)

6. Porodičnim zakonom ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 001/07 od 09.01.2007, "Službeni list Crne Gore", br. 053/16 od 11.08.2016, 076/20):

Dijete ima pravo na život i razvoj u zdravoj i bezbjednoj životnoj i socijalnoj sredini.

Dostojanstvo djeteta je neprikosnoveno i svi su dužni da ga poštuju i štite.

Svi su dužni da postupaju prema djetetu uz poštovanje njegove ličnosti i individualnosti. (čl. 61a)

Dijete ima pravo na najbolje moguće životne uslove za svoj pravilan i potpun fizički, psihički i emocionalni razvoj, u skladu sa svojim razvojnim potrebama. (čl. 64)

Roditeljsko staranje podrazumijeva odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i unapređenja ličnih i imovinskih prava i dobrobiti djeteta i obuhvata čuvanje, podizanje, vaspitanje, obrazovanje, zastupanje, izdržavanje, kao i upravljanje i raspolaganje imovinom djeteta.

Roditelji su dužni da roditeljsko staranje vrše u najboljem interesu djeteta, u skladu sa njegovim razvojnim potrebama i mogućnostima.

Roditelji imaju pravo da dobiju sva obavještenja o djetetu od obrazovnih i zdravstvenih ustanova. (čl. 69)

Organ starateljstva dužan je da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, a na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja. (čl. 80/1)

7. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG" br. 42/11 i 32/14) propisuje:

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. (član 41/1)

5. Zaključna ocjena

8. Iz dostavljenog izjašnjenja, Zaštitnik je ustanovio da se porodica Y. koju čine majka X. i njeno dvoje maloljetne djece, uzrasta 4 i 12 godina, nalazi u teškoj socio-ekonomskoj situaciji, kao i zdravstvenoj situaciji i da ostvaruje određena prava iz socijalne i dječje zaštite. Naime, porodica je u jednom periodu bila korisnica prava na materijalno obezbjeđenje porodice, kao i drugih prava (dodatak na djecu, subvencije za električnu energiju) kod JU Centra za socijalni rad Nikšić, jer su stanovali u toj Opštini. Majka i jedna djevojčica su državljanke Republike Srbije i imaju uredno prijavljeno prebivalište i dozvolu za privremeni boravak, te shodno tome ostvaruju i određena prava, dok je druga djevojčica crnogorska državljanka.

9. Zapaža se da je na zahtjev majke, porodica prešla da živi u drugu Opštinu – X. i tada je na lični zahtjev ukinuto pravo na MOP. U jednom periodu, porodica je novčano pomognuta od strane humanitarne akcije organizovane od strane tv emisije "X".

Imajući u vidu da se majka djece nije redovno javljala Zavodu za zapošljavanje, uklonjena je sa evidencije, te se može ponovo prijaviti u avgustu 2023. godine.

Podsjećamo da shodno propisima, pojedinac koji je sposoban za rad ima pravo i dužnost da učestvuje u aktivnostima koje omogućavaju prevazilaženje njegove nepovoljne socijalne situacije, odnosno u sprovođenju mjera kojima se obezbjeđuje njegova socijalna uključenost. U ovim aktivnostima, pojedincu – članu porodice, pomaže centar za socijalni rad, koji je dužan da u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje i radon sposobnim korisnikom materijalnog obezbjeđenja sačini individualni plan aktivacije.

10. Primjećuje se da se porodica ponovo preselila u Nikšić, da stanuju u ustupljenom objektu koji ima neizmirene dugove za vodu i električnu energiju. Predstavnici organa starateljstva posjetili su porodicu radi utvrđivanja činjeničnog stanja, te savjetodavnog rada. Zapaženo je da se porodica suočava sa lošom materijalnim i zdravstvenom situacijom. Porodica će biti evidentirana kao redovan korisnik usluga Crvenog krsta Nikšić, dok je odbila uslugu Narodne kuhinje. Majka djece, prema navodima Centra za socijalni rad Nikšić, od povratka u Nikšić, nije se obraćala tom Centru do 10.04.2023. godine, kada je podnijela zahtjev za dodatak na djecu, koji je zahtjev usvojen 12.04.2023. godine.

11. Na osnovu nevednog proizilazi da je porodici neophodna određena savjetodavna, kao i druga podrška u smislu prevazilaženja nepovoljne situacije u kojoj se nalazi, te da je u tom smislu majci koja se sama brine o dvoje djece, potrebna pomoć.

Kod činjenice da je organ starateljstva saglasno odredbama Porodičnog zakona, dužan da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djece na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja, Zaštitnik daje

PREPORUKU

JU Centru za socijalni rad Nikšić:

- da nastavi da prati porodicu X. Y. i preduzima radnje i mjere koje ocijeni za potrebnim u cilju ostvarivanja socijalno-zaštitnih prava porodice, te prevazilaženja nepovoljne situacije u kojoj se nalazi.

Centar je dužan da Zaštitniku dostavi izvještaj o mjerama i radnjama na izvršenju preporuke u roku od 20 dana od dana prijema ovog mišljenja.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na

- Centru za socijalni rad Nikšić
- X. Y., ul. Nikšić
- NVO Fondacija Banka hrane
- a/a